

3 | 2020

český
časopis
historický

The Czech Historical Review

Ročník 118 / Založen 1895

OBSAH | CONTENTS

Studie | *Studies*

NODL Martin
Sexuální morálka a královská autorita
(Sexual Morality and Royal Authority) 599

BOČEK Martin – KOZÁK Vratislav
Po kolejích do nového světa: Emigrace
z habsburské monarchie tzv. Jižní cestou
*(Across the Tracks into a New World: Emigration
from the Habsburg Monarchy through the so-called Southern Way)* 619

HLAVAČKA Milan
Zemská samospráva a veřejné zdravotnictví.
Diskuse o platech lékařů a správních úředníků veřejných nemocnic
v Čechách na přelomu 19. a 20. století
*(The Land Self-Government and Public Healthcare:
A Discussion on the Salaries of Physicians and Administrative
Officials of Public Hospitals in Bohemia at the Turn of the 20th Century)* 639

Diskuse | *Discussion*

PRCHLÍK Ivan
Kosmův praotec Boemus nebyl Kelt: Několik poznámek k otázce,
zda nejstarší český kronikář mohl být inspirován Liviem
*(Cosmas' Forefather Boemus Was No Celt: Some Notes on Whether
the Eldest Czech Chronicler Could Have Been Inspired by Livy)* 670

Recenzní články

František ŠMAHEL
Trojí Francie, galikanismus a husitské Čechy 697
(*Triple France, Gallicanism and Hussite Bohemia*)

Martin NODL
„Dějiny pod dohledem.“ Polské dějiny dějepisectví v letech 1945–1990. 712
Přehled bádání posledního dvacetiletí
(*„History under Oversight.“ Polish History of Historiography in 1945–1990:
An Overview of Research from the Last Twenty Years*)

Ivo CERMAN
Nad knihou o Židech a českém nacionalismu 725
(*On a Book about the Jews and Czech Nationalism*)

Recenze

Jan HRDINA – Kateřina JÍŠOVÁ (eds.)
Městský farní kostel v českých zemích ve středověku 751
(Martin Čechura)

Jan KVĚTINA
Mýtus republiky. Identita a politický diskurz raněnovověké polské šlechty 757
(Michal Těra)

Svatava RAKOVÁ
Město na boře. Sen a svět Johna Winthropova (1630–1640) 760
(Markéta Křížová)

Matthieu MAGNE
Princes de Bohême: les Clary-Aldringen à l'épreuve des révolutions (1748–1848) 763
(Milena Lenderová)

Barbora PÁSZTOROVÁ
Metternich a německá otázka v letech 1840–1848 765
(Lukáš Fasora)

- Martin ZÜCKERT – Heidi HEIN-KIRCHER (eds.)
*Migration and Landscape Transformation. Changes in Central
and Eastern Europe in the 19th and 20th Century* 767
(Eva Semotanová)
- Jaroslav HRDLIČKA – Jan Blahoslav LÁŠEK (edd.)
Paměti Vlastimila Kybala. Díl II 771
(Jaroslav Pánek)
- Markéta FORMANOVÁ – Zdeněk KUCHYŇKA –
Elisabeth WALSH-SPÁČILOVÁ – David FUCHS
*Ztracené dioráma. Příběh unikátního československého exponátu
na Světové výstavě v New Yorku v roce 1939 / The lost diorama.
The story of a unique Czechoslovak exhibit at the 1939 world's fair
in New York City* 775
(Tomáš Korběl)
- James Mace WARD
Jozef Tiso. Kněz, politik, kolaborant 777
(Jan Rychlík)
- Monika MANDELÍČKOVÁ
Historie v exilu. Československá exilová historiografie v letech 1948–1989 782
(Tomáš Pánek)
- Klára PINEROVÁ
Do konce života. Političtí vězni padesátých let – trauma, adaptace, identita 787
(Lucie Šmídová)
- Jan RANDÁK
*V záři rudého kalicha. Politika dějin a husitská tradice
v Československu 1948–1956* 789
(Jaroslav Šebek)
- Alfredo LAUDIERO
La Primavera di Praga e le sue stagioni. Storia e storie 793
(Jitka Máchalová)

Šimona LÖWENSTEIN (ed.)
*Evropská civilizace a její problémy, I–II. Jubilejní sborník
pro Bedřicha Loewensteina / Die europäische Zivilisation
und ihre Probleme, I–II. Festschrift für Bedřich Loewenstein* 797
(Kristina Kaiserová)

Zprávy o literatuře 801

Z vědeckého života | *Chronicle*

Nekrolog
Eva Broklová (6. března 1939 – 10. března 2020)
(Josef Tomeš) 830

Vladimír Wolf (4. února 1942 – 23. prosince 2019)
(Martin Šandera) 838

Knihy a časopisy došlé redakci 842

Výtahy z českých časopisů a sborníků 842

ná leckterému dosavadnímu anonymovi připojí konkrétní jméno i osudy.

Závěrem se čtenáři doslova vnučuje myšlenka na to, jaký by to byl obecný zisk, kdyby se nám dostalo publikace, která by pro nejstarší období aspoň do poloviny 17. století přinesla evidenci starých vlastníků tištěného bohatství, které se v strahovských knihovnách objevují. (Ano, mluvím záměrně v plurálu, protože Strahov se stal útočištěm řady církevních knihoven, nejnověji pak i zejména pro barokní dobu vzácné knihovny pražské kapituly). Pro Petra Voita jistě nic nemožného...

Ještě je nutno zmínit celou řadu rejstříků, které zpřístupňují bohatství sdílených informací. Integrální složkou knihy je i 135 nečíslovaných, vysoce kvalitních, zpravidla celostránkových barevných reprodukcí prací Oty Palána, které dávají Voitovým výkladům dostatečnou dimenzi a podporují významně čtenářovu představu.

Strahovští uctili devítisté výročí vzniku řádu opravdu mimořádně. Referovaný katalog totiž vyšel nejen v české podobě ale v plném rozsahu i v jazykové mutaci německé a anglické. Tomu je opravdu možno říci kulturní čin! Na sám závěr mám jednu trochu možná staromileckou prosbu nejen na autora této významné publikace: My bychom neměli mít kunsthistoriky, nýbrž historiky umění a stejně tak historii umění a nikoli kunsthistorii. Říkat to můžeme, psát by to však mělo být považováno za přešupek proti dobrým mravům.

Ivan Hlaváček

19. a 20. století

Petr DANĚK (ed.)

Ludwig van Beethoven,

Klavírní koncert č. 1 C dur op. 15.

Faksimile dobového opisu klavírního partu z fondu kláštera v Broumově

Broumov 2020, 32 s.,

ISBN 978-80-907208-7-9.

Rozlišování mezi kulturními dějinami a speciálními uměnovědnými historickými disciplinami je trvale problematické. Jak ale najít a definovat mez, za níž z obecného historického paradigmatu zbývá již jen nepřímý vliv a kde je výpovědní hodnota pramenů využitelná jen nebo převážně pouze pro specializovanou disciplinu?

Rozsahem nevelká edice broumovského opisu partitury Beethovenova klavírního koncertu, objeveného významným českým badatelem o dějinách hudby při soustavné rešerši v dochovaném torzu až do poloviny 20. století ohromné knihovny broumovských benediktinů, je pro muzikology samozřejmě zajímavá sama o sobě. Vzdělaný řádový hudebník P. Bernhard Matauš OSB pořídil nejspíše počátkem třicátých let 19. století graficky velmi věrný kaligrafický opis „Concerto per il Forte Piano di Luigi van Beethoven“, vydaného tiskem ve Vídni roku 1801. Matauš se v skladbě skvěle orientoval: s ohledem na potřeby interpreta mj. posunul počátky sólových výstupů vždy na počátek nové stránky a také korigoval některé věcné chyby tiskové předlohy např. v otázkách instrumentace šestnáctičlenného orchestru.

Pro historika bude podstatná zejména skutečnost, že se toto Beethovenovo dílo řadí k dalším, již identifikovaným, opusům slavného skladatele, které si řádová komunita

pořídila pro své vlastní, interní světské muzicírování, běžící v klášteře mimo rozsáhlou hudební prezentaci liturgické a šire duchovní hudby. Již to samo je zajímavý kulturní moment a podnět k soustavnějšímu výzkumu reality dodnes minimálně známého řádového života 19. století. Je to ale také doklad o neobvykle intenzivním zájmu o Beethovenovy skladby v českém nearistokratickém prostředí první poloviny 19. století. Jeho hudba totiž jinak zůstávala poměrně dlouho „zakleta“ jen ve šlechtických salónech Prahy či Vídně.¹

Jiří Pešek

Miroslav ŠEPTÁK

Mezi demokracií a autoritářstvím. Rakouská vnitřní a zahraniční politika v letech 1931–1934

Praha, Academia 2018, 521 s., ISBN 978-80-200-2806-8.

Recenzovaná monografie *Mezi demokracií a autoritářstvím* mladého historika a politologa Miroslava Šeptáka se zabývá vnitřní a zahraniční politikou Rakouska v první polovině třicátých let 20. století, již zasazuje do dobových mezinárodních vztahů v Evropě. Neomezuje se však pouze na politický přehled událostí zmíněného období, ale proniká i do hospodářské a sociální roviny, která měla též výrazný vliv na směřování státu. V zahraniční politice se Rakousko ocitalo mezi mlýnskými kameny

Itálie a Německa, které výrazně přispívaly k prohloubení dlouhodobých antidemokratických tendencí v zemi a napomáhaly ke zhroucení parlamentní demokracie. Právě vliv první zmíněné mocnosti se ukázal pro směřování Rakouska a stabilizaci jeho autoritativního režimu ve třicátých letech jako klíčový.

Její autor, historik a politolog Miroslav Šepták, se zaměřuje na mezinárodní vztahy 20. století, zejména na českou, resp. československou zahraniční politiku v meziválečném dvacetiletí. Rozsáhlá monografie pomyslně završuje nejen Šeptákův dlouhodobý zájem o osud alpské země, ale zrcadlí i logický předmět zájmu historika mezinárodních vztahů, jenž si pro analýzu vybral jednu z klíčových etap země, období od zveřejnění plánu německo-rakouské celní unie v březnu 1931 do zavraždění rakouského kancléře Engelberta Dollfusse v červenci 1934. Rakousko během těchto měsíců procházelo značnými politickými, hospodářskými a sociálními změnami, jež vyústily v opuštění liberální demokracie a jejich institucí a napomohly k etablování autoritativního vládního uspořádání.

Práce vznikla na základě studia českých, rakouských a německých archivů, např. Archivu Ministerstva zahraničních věcí České republiky, Národního archivu, Archivu České Národní banky, Vojenského historického archivu, ale také Österreichisches Staatsarchiv ve Vídni či Politisches Archiv des Auswärtigen Amtes v Berlíně. Autor užil četných vydaných pramenů institucionální povahy, pramenů osobní povahy, dobových spisů, článků v dobových periodících a novin, které konfrontoval s četnou odbornou literaturou, především německé, anglické a české provenience.

1 K tématu přehledně srovnaj: Jana FOJTÍKOVÁ, *Musikalische Quellen zu Beethoven in den böhmischen Ländern*, in: Oldřich Pulkert – Hans Werner Küthen (ed.), *Ludwig van Beethoven im Herzen Europas. Leben und Nachleben in den böhmischen Ländern*, Praha 2014, s. 410-436.

MILAN HLAVAČKA – PAVEL BEK

RINGHOFFEROVÉ

RODINA A PODNIKÁNÍ

Milan HLAVAČKA – Pavel BEK

Ringhofferové.

Rodina a podnikání

Praha, Historický ústav AV ČR 2019, 520 s.,

ISBN 978-80-7286-324-2.

Ringhofferové, jejichž předkové přišli v druhé polovině 18. století do Prahy přes Vídeň z Burgenlandu, byli mimořádně ekonomicky aktivní rodinou. Velmi rychle se etablovali ve zdejším společenském prostředí. V první a druhé generaci založili cechovní dílny. V třetí a čtvrté generaci se cechovní mistři proměnili v průmyslníky a velkostatkáře. Dosáhli značného jmění a také dědičné nobilitace. Příslušníci páté generace vytvořili koncern Ringhoffer-Tatra. Po druhé světové válce byli vydáni Sovětům a odsunuti do Rakouska. Ringhofferové vlastnili firmy, které dnes de iure již neexistují, ale z jejich podstaty a tradice žily a žijí Tatra Smíchov, Tatra Kopřivnice, Strojmetal Kamenice, Výzkumný ústav kolejových vozidel, Zámek Štiřín či Pivovar Kozel ve Velkých Popovicích.

Co má být předmětem historického zkoumání u tak živého, aktivního a mnohotvárného organismu jako je rodinná firma? Má to být rodina, podnikatelské strategie, samotná výroba, osobní záliby či kulturní, sociální a politická angažovanost podnikatelů? Podle názoru autorů monografie na takto spleťtý, živý a neustále proměnlivý předmět výzkumu existuje jediný badatelský a metodologický přístup: k uchopení takto časově, tematicky a historicko-antropologicky rozsáhlé látky je vhodný jen koncept Family business history, tedy dějiny rodinného podnikání. Ty jsou v zahraničí již značně rozvinutou, uznávanou a v poslední době i velmi dynamicky se rozvíjející disciplínou, která je velice často úzce spjata s marketingovou a propagační politikou samotných firem. Dějiny rodinného podnikání spojují zdánlivě dva nesourodé světy: rodinu a podnikání. Předmětem výzkumu Family business history je tedy interakce mezi rodinou a její ekonomickou aktivitou.

Monografie o významném pražském podnikatelském rodu Ringhofferů je koncipována do třech souběžných rovin. Tyto tři roviny psaní se vzájemně doplňují, překrývají a neustále prohlubují. Výsledným efektem by mělo být archivně podložené vědění, odhalení rodinných vztahů, nastínění ekonomických motivací jednání jednotlivých aktérů, kterými jsou především příslušníci hlavní (františkovské) ringhofferovské linie, a nakonec také nahlédnutí do originálního znění zásadních archivních pramenů, na nichž je tato monografie především založena.

Redakce

Vedoucí redaktoři | Editors-in-chief:

Jaroslav PÁNEK – Jiří PEŠEK

Výkonný redaktor | Managing Editor: Jan Slaviček

Technický redaktor | Administrative Editor: Jaroslav Novotný

Vědecká rada | Scientific Board:

Zdeněk Beneš, Václav Bůžek, Milan Hlavačka, Martin Holý, Michaela Hrubá, Tomáš Knoz, Robert Kvaček, Jiří Lach, Václav Ledvinka, Jiří Malíř, Jan Němeček, Svatava Raková, Eva Semotanová, Petr Sommer, Miroslav Šedivý, Petr Vorel, Josef Žemlička

s redakčním krubem | with Editorial Board:

Marie Buňatová, Ivan Hlaváček, Zdeněk Hojda, Miroslav Hroch, Magdaléna Pokorná, Ivan Šedivý

Mezinárodní vědecká rada | International Scientific Board:

Hugh L. Agnew (Washington), Joachim Bahlcke (Stuttgart), Detlef Brandes (Düsseldorf), Robert J. W. Evans (Oxford), Henryk Gmiterek (Lublin), Wojciech Iwańczak (Warszawa), Dušan Kováč (Bratislava), Piotr M. Majewski (Warszawa), Antoine Marès (Paris), Ralph Melville (Mainz), Nicolette Mout (Leiden), Taku Shinohara (Tokio), Thomas Winkelbauer (Wien)

Návrh obálky a typografie | Design:

Jáchym Šerých

**Vydává Historický ústav AV ČR, v. v. i. | Published by the Institute of History
of the Czech Academy of Sciences**

Adresa | Address:

Prosecká 809/76, CZ-190 00 Praha 9 – Nový Prosek. Tel.: +420 225 443 241

E-mail: cch@hiu.cas.cz

Tiskne Powerprint s. r. o., Kamýčká 751/60, Praha – Suchdol.

Přijímání objednávek | Distribution:

Distribuci předplatitelům provádí v zastoupení vydavatele Česká pošta, s. p., telefonicky na bezplatné lince 800 300 302, elektronicky na: postabo.prstc@cpost.cz, písemně na adrese: Česká pošta, s. p., oddělení periodického tisku, Olšanská 38/9, 225 99 Praha 3. Smluvní vztah mezi vydavatelem a předplatitelem se řídí všeobecnými obchodními podmínkami pro předplatitele.

Distribuce pro Slovensko:

Magnet Press, Slovakia s. r. o., Šustekova 8, P. O. Box 17,

SK-851 04 Bratislava, tel.: 01/67201931-33, fax: 02/67201930, e-mail: predplatne@press.sk

Distribution rights in all remaining areas (with the exception of the Czech Republic and Slovakia):

Kubon and Sagner, Postfach 340108,

D-80328 München, Germany, fax: 089/54218218.

Jednotlivá čísla lze zakoupit též v Knihkupectví Academia (Václavské náměstí 34, Na Florenci 3, Národní 7, vše 110 00 Praha 1; nám. Svobody 13, 602 00 Brno) nebo přímo v Historickém ústavu AV ČR, v. v. i. (Prosecká 76, 190 00 Praha 9; j.kozohorska@hiu.cas.cz) či prostřednictvím distributora www.kosmas.cz.

ČČH vychází čtvrtletně | ČČH is published quarterly.

Toto číslo vyšlo v září 2020 | This issue was published in September 2020.

Cena jednotlivého výtisku 130 Kč.

ERIH – European Reference Index for the humanities (Category A – International 1); SCOPUS

<http://www.hiu.cas.cz/cs/nakladatelstvi/periodika/cesky-casopis-historicky.ep>

<http://hsozkult.geschichte.huberlin.de/zeitschriften>

<http://cejsh.icm.edu.pl>

<http://www.recensio.net/rezensionen/zeitschriften/cesky-casopis-historicky>

<http://www.proquest.com>